

Göteborgs universitet, rektor
Box 100
405 30 Göteborg
Ert dnr. G 8 894/10

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
8534
teresa.edelman@hsv.se
BESLUT

2010-10-29
Reg.nr 31-1033-10

Antagning till utbildning på forskarnivå

Förfarandet vid bedömningen av en sökandes behörighet.

Anmälan

NN har ifrågasatt Humanistiska fakultetsnämndens vid Göteborgs universitets förfarande i samband hans ansökan till utbildning på forskarnivå. Han har uppgett i huvudsak följande. Han sökte till forskarutbildningen i vetenskapsteori hösten 2009. Beredningsgruppen rankade honom som klart bäst. Institutionen föreslog att han skulle antas. I stället antogs kandidaten som rankats som tvåa, med hänvisning till bl.a. jämställdhetsaspekten. Kön fördelningen har dock varit jämnt bland aktiva doktorander, varför det inte funnits någon grund för positiv särbehandling. Han anser att det var fel att tillämpa kön som urvalsprincip när kandidaterna inte ansågs likvärdiga. NN ifrågasätter också förfarandet att tilldela platsen till någon som frigör lika mycket resurser som den kostar i stället för att dra tillbaka utlysningen vid otillräckliga handledarresurser.

Yttrandet från Göteborgs universitet

Göteborgs universitet har anfört bl.a. följande. Huvudpunkten i prövningen i antagningsärendet var huruvida NN uppfyllde de särskilda behörighetsvillkoren för att antas till utbildningen. Efter att ha inhämtat yttrande från ämnesföreträdarna konstaterade forskarutbildningsgruppen vid humanistiska fakultetsnämnden att NN inte uppfyllde det särskilda kravet om 45 högskolepoäng på avancerad nivå i vetenskapsteori, varav 15 högskolepoäng ska utgöras av en vetenskaplig uppsats. NN har inhämtat grundkursen i vetenskapsteori, men endast absolverat 22,5 högskolepoäng av de 30 högskolepoäng som ingår i fortsättningskursen.

Jämställdhetsaspekten har diskuterats utifrån möjligheten att NN skulle finnas vara behörig. De båda sakkunniga förde fram var sin huvudkandidat. I den ämnesinterna beredningsgruppen gavs NN företräde efter en omröstning. Det är

alltså inte orimligt att jämställdhetsaspekten i en sådan situation skulle ha gett företräde för den kvinnliga sökanden i ett ämne som är mansdominerat. Antagning av NN skulle också åtminstone under en period ökat handledningsansvaret för en professor i en redan ansträngd handledarsituation.

Övrig utredning

Allmän studieplan för doktorexamen i vetenskapsteori

Högskoleverket har tagit del av den allmänna studieplanen för doktorexamen i vetenskapsteori, fastställd av humanistiska fakultetsnämnden den 12 november 2007. Unders ”Särskild behörighet” anges: ”minst 45 högskolepoäng på avancerad nivå i vetenskapsteori, av vilka minst 15 avser ett självständigt arbete, eller motsvarande kunskaper”. Av studieplanen framgår också att beslut om antagning fattas av dekanus efter beredning på institutionen och fakultetens forskarutbildningsgrupp.

Bedömningen av NNs behörighet under antagningsprocessen

Av protokoll från institutionsstyrelsemötet den 28 oktober 2009 framgår att beredningsgruppen inom institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori gjorde bedömningen att NN uppfyllde den särskilda behörighet som fordras enligt studieplanen för doktorexamen i vetenskapsteori trots att hans huvudexamina var i sociologi. Detta motiverades med bl.a. ”den förankring uppsatsen har i vetenskapsteoretiskt relevant litteratur”. Beredningsgruppen rangordnade honom som nummer ett, redovisade handledarsituationen och föreslog en huvudhandledare och en biträdande handledare för NN.

Likabehandlingsombudet vid institutionen reserverade sig avseende rangordningen. Hon uppgav att med tanke på den rådande snedfördelningen med avseende på kön inom ämnet vetenskapsteori, både inom doktorandgruppen och vad gäller anställda lektorer, var det olyckligt att en kvinnlig sökande förbigåtts, trots att denna sökande hade en högre formell kompetens än den först rankade manliga sökande. Institutionsstyrelsen godtog beredningsgruppens förslag till antagning med möjligheten för likabehandlingsombudet att bifoga sin reservation mot beslutet till protokollet.

Humanistiska fakultetsnämnden återremitterade den 24 november 2009 förslaget till institutionen för tydliggörande av beredningsprocessen. Man ville få en tydligare motivering av förslaget med hänvisning till de särskilda behörighetskraven i den allmänna studieplanen i ämnet vetenskapsteori. Fakultetsnämnden ville också ha ett förtydligande om handledarsituationen i ämnet medger att ytterligare en doktorand antas.

Institutionen sände den 7 december 2009 ett yttrande från en professor i vetenskapsteori till fakultetsnämnden. I skrivelsen förtydligades ståndpunkten att NN hade motsvarande kunskaper för att uppfylla de i den allmänna studieplanen ställda kraven för särskild behörighet. Professorn tillade också att om fakultetsnämndens forskarutbildningsgrupp bedömer att NN inte uppfyller de särskilda behörighetskraven ska han tas bort från rankningen och sökanden som har rankats som nummer två blir då rankad först. I skrivelsen redovisades också handledarsituationen som ”inte optimal”. Slutligen underströks att institutionen såg positivt på fakultetsnämndens granskning av ansökningsprocessen och på kraven på öppenhet och god argumentation samt att man inte ifrågasatte att ”motsvarande kunskaper” kunde tolkas på flera sätt.

Vid fakultetsnämndens sammanträde den 15 december 2009 beslutade forskarutbildningsgruppen att föreslå att den sökande, som ursprungligen rangordnades som nummer två, skulle antas till utbildningen för avläggande av doktorexamen och att hon skulle anställas som doktorand. Man hänvisade till att den föreslagna sökanden visat förmåga att tillgodogöra sig utbildningen på forskarnivå, jämställdhetsaspekten och handledarsituationen i ämnet.

I ett beslut från humanistiska fakultetsnämnden den 21 december 2009 meddelades NN att hans ansökan om antagning till utbildning på forskarnivå lämnats utan bifall.

Reaktionerna efter antagningsprocessen

I ett brev till fakultetsnämnden den 19 januari 2010 protesterade tre lärare vid institutionen mot fakultetsnämndens beslut. Lärarna vidhöll att NN hade bättre förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen än den sökanden som hade antagits och ifrågasatte även i övrigt fakultetsnämndens motivering. Lärarna föreslog att NN skulle antas till forskarutbildningen.

I ett protokoll från fakultetsnämndens sammanträde den 25 februari 2010 beklagade forskarutbildningsgruppen att det ur protokollet den 15 december 2009 inte framgick hur NNs behörighet hade bedömts. Det angavs att forskarutbildningsgruppen hade funnit att NN saknade behörighet för antagning till utbildning på forskarnivå i vetenskapsteori. Man föreslog att lärarnas förslag om extra tilldelning av studiestöd för NN lämnades utan bifall.

Kommentarer från NN, fakultetsnämnden och två lärare vid institutionen

NN har i en kommentar till universitetets yttrande uppgett bl.a. att han var helt ovetande att han inte skulle vara behörig. Han fick höra det först i slutet av mars 2010 då han blev kontaktad av en journalist. Han bestämde sig då för att begära ut

yttrandet och blev mycket förvånad över innehållet. NN ifrågasätter också fakultetsnämndens tolkning av begreppet ”motsvarande kunskaper” i studieplanen och anser att fakultetsnämnden har ändrat en fastlagen praxis att anta även studenter från andra ämnen till sin egen forskarutbildning. NN undrar också om det är fakulteten eller institutionen som har tolkningsföreträde. Han är kritisk till att fakultetsnämnden efter taget beslut hänvisar till andra skäl som inte tidigare hade framkommit.

Fakultetsnämnden har i sitt eget yttrande till Högskoleverket funnit det förvånande att NN skulle ha varit helt ovetande om behörighetsfrågans betydelse fram till slutet av mars. Enligt handläggningsordningen ska yttrandena tillställas de sökandena av institutionen. Nämnden har vidare påpekat att ärendet har blivit föremål för en omfattande diskussion och noggrann utredning i behörighetsfrågan. Att bedömningen av NNs behörighet inte tydligt har redovisats i beslutsprotokollet är följden av att antagningsbesluten normalt inte motiveras. I det förevarande fallet anser dock fakultetsnämnden att det hade varit lämpligt med ett förtydligande och beklagar de besvär som frånvaron av detta förorsakat.

Två lärare vid institutionen har kommit in med ett eget yttrande och ifrågasatt fakultetsnämndens bedömning i behörighetsfrågan.

Högskoleverkets bedömning

En av Högskoleverkets uppgifter inom tillsynsverksamheten är att värna om studenternas rättssäkerhet genom att kontrollera att lärosätena följer de bestämmelser som gäller för verksamheten. Högskoleverket kan dock inte överpröva eller ändra lärosätenas beslut och inte heller göra egna bedömningar i frågor som hör till lärosätenas ansvarsområde. Verket kan således inte göra en egen bedömning av NNs behörighet, men kan ta ställning till hur ärendet har hanterats.

Förfarandet vid bedömningen av NNs behörighet

I 7 kap. 35 § högskoleförordningen (1993:100) anges bl.a. att för att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit. Av 6 kap. 35 § samma förordning framgår att det i den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå inom ett ämne ska anges bl.a. de krav på förkunskaper och andra villkor utöver grundläggande behörighet som gäller för att bli antagen till utbildningen (särskild behörighet). Det är således fakultetsnämnden som beslutar om dessa krav. Dessutom ska fakultetsnämnden, enligt 6 kap. 30 § högskoleförordningen, ha det övergripande ansvaret för bl.a. utbildningens kvalitet, effektivitet, uppläggning och studieplaner. Fakultetsnämnden ska också ha allmän tillsyn över utbildningen på forskarnivå. Högskoleverket anser därför att

om det finns olika uppfattningar om hur någon bestämmelse i den allmänna studieplanen ska tolkas måste fakultetsnämndens uppfattning bli avgörande.

Av utredningen framgår att fakultetsnämnden har beslutat om särskild behörighet i den allmänna studieplanen. Kraven skulle enligt dessa bestämmelser kunna bli uppfyllda även om sökanden hade ”motsvarande kunskaper”. Det ligger i sakens natur att en sådan bedömning måste göras i varje enskilt fall. Eftersom NN inte uppfyllde de formella kraven gjorde man en bedömning om han hade motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden och institutionen hade olika uppfattningar i frågan och man beslutade, i enlighet med fakultetsnämndens förslag, att inte anta NN. Högskoleverket konstaterar att fakultetsnämndens prövning har föregåtts av en gedigen utredning och har följt de formella kraven som ställts upp i den allmänna studieplanen.

Har NN blivit informerad på ett rätt sätt?

NN har gjort gällande att han under en längre tid har varit helt ovetande om att han inte skulle vara behörig. Enligt honom har fakultetsnämnden efter det att beslutet har tagits hänvisat till andra skäl som inte tidigare framgått.

Beträffande denna del av anmälan gör Högskoleverket följande bedömning.

Av handlingarna i ärendet framgår att behörighetskraven har angetts i den allmänna studieplanen och att frågan om behörighet har tagits upp redan i det första beredningsprotokollet från institutionsmötet den 28 oktober 2009. I detta protokoll har man funnit NN behörig och förordat honom att antas till utbildningen. Det framgår att NN har tagit del av förslaget. När sedan fakultetsnämnden inte hade godtagit institutionens motivering och begärt förtydligande synes det som att NN inte hållits underrättad om den fortsatta hanteringen av antagningsärendet. Frågan är alltså om institutionen och fakultetsnämnden borde ha underrättad NN om förda diskussioner om hans behörighet.

I 17 och 20 §§ förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om myndighets underrättelseskyldighet och skyldighet att motivera beslut om ärendet avser myndighetsutövning mot en enskild. Från dessa skyldigheter undantas dock vissa typer av ärenden och beslut, nämligen ärenden som rör antagning till frivillig utbildning och beslut som rör en sådan antagning.

De organ på universitetet som beredde NNs antagningsärende har således inte haft någon lagstadgad skyldighet att hålla honom underrättad om de olika stadierna i processen. Verket anser dock att i det speciella fallet hade det varit lämpligt om institutionen hade underrättad NN om fakultetsnämndens begäran om förtydligande av hur man hade bedömt hans behörighet, om institutionens förnyade yttrande och forskarutbildningsgruppens slutliga ställningstagande. Av

fakultetsnämndens yttrande till Högskoleverket framgår också att en sådan underrättelseskyldighet åligger institutionen enligt handlägningsordningen. Högskoleverket delar också fakultetsnämndens uppfattning att bedömningen av NNs behörighet borde ha redovisats i beslutsprotokollet.

Med dessa synpunkter avslutas ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom:
NN